

Sygn. akt V CSK 53/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Budownictwa "R." Sp. z o.o.
przeciwko Gminie C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 30 stycznia 2013 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w K.
z dnia 4 października 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w K. do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w C. zasądającego na rzecz powódki kwotę 2.599.598 zł z tytułu wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane.

Sądy obu instancji ustaliły, że wykonawca - Konsorcjum trzech firm, w imieniu których działało Przedsiębiorstwo Budownictwa „R.” spółka z o.o. - wykonał w terminie umownym tj. do dnia 31 lipca 2007 r. przedmiot umowy z dnia 8 czerwca 2006 r. zawartej z Miejskim Zarządem Dróg, działającym w imieniu Gminy C., jednakże w trzech kolejnych terminach w dniach 13 sierpnia, 14 września i 21 września 2007 r. nie doszło do odbioru wskutek stwierdzenia przez zamawiającego wad przedmiotu umowy. Pozwana Gmina odstąpiła od umowy na podstawie § 14 ust. 1 lit. e wskazując, że wykonawca przerwał realizację robót bez uzasadnienia i złożyła oświadczenie o dokonaniu potrącenia wierzytelności z tytułu kar umownych z tytułu zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy oraz z tytułu odstąpienia od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy z wierzytelnościami powoda z tytułu wynagrodzenia za wykonane roboty.

Sąd drugiej instancji odnosząc się do zarzutu nieważności postępowania podniesionego przez pozwaną w toku postępowania apelacyjnego wskazał, że zarówno w dacie składania pozwu, jak i w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji powodowa spółka nie posiadała zarządu, ale w toku postępowania drugoinstancyjnego zostały uzupełnione braki w składzie jej organów, bowiem został dla niej ustanowiony kurator, a następnie uchwałami zgromadzenia wspólników został powołany Prezes Zarządu i zostały potwierdzone wszystkie czynności pełnomocnika spółki dokonane przez niego w postępowaniu sądowym. Ustalił również, iż pełnomocnictwo zostało udzielone pełnomocnikowi powódki w dniu 26 października 2007 r. przez prawidłowo działającego Prezesa spółki. Konsekwencją powyższego było uznanie, że nie zachodziły podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania.

Odnosząc się do zarzutów prawa procesowego Sąd Apelacyjny zaakceptował stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy, zaś rozważając zarzuty naruszenia prawa materialnego uznał za nieskuteczne odstąpienie przez pozwaną od umowy z przyczyny wskazanej w oświadczeniu, bowiem powódka

wykonała przedmiot umowy i w terminie umownym w dniu 31 lipca 2007 r. zgłosiła go do odbioru. Skoro zaś odstąpienie od umowy nie było skuteczne, nie było także zasadne naliczenie kar umownych z tytułu odstąpienia od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. Wobec wykonania robót w terminie umownym nie było także podstaw do naliczenia przez pozwaną kar umownych z tytułu zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach kasacyjnych (art. 393³ § 1 i 2 k.p.c.) pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie oraz uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. i odrzucenie pozwu. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej pozwana zarzuciła błędną wykładnię art. 647 k.c., art. 494 k.c. i art. 484 § 1 k.c. oraz niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z błędną wykładnią § 1 ust. 3, § 11 ust. 2 i § 13 ust. 13 lit. a umowy. W ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: - nieważność postępowania wynikającą z rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd Apelacyjny pomimo braku organu powołanego do reprezentowania strony powodowej (art. 379 pkt 2 k.p.c.) oraz naruszenie art. 70 § 1 k.p.c., art. 71 k.p.c., art. 83 § 1 k.p.c. oraz art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 386 § 3 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że powódka uzupełniła braki w składzie zarządu spółki; - naruszenie art. 234 k.p.c., art. 244 §1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i w zw. z art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r., Nr 243, poz. 1623 t.j. ze zm.) i art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymaga, czy postępowanie przed Sądem Apelacyjnym zostało dotknięte nieważnością z przyczyny określonej w art. 379 pkt 2 k.p.c., a zatem braku organu powołanego do reprezentowania strony. Przyczyna ta ma charakter bezwzględny co oznacza, że zarówno sąd drugiej instancji, jak i Sąd Najwyższy bierze ją pod rozwagę w granicach zaskarżenia z urzędu (art. 386 § 2 k.p.c. i art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Unormowanie to nie wyłącza możliwości podniesienia zarzutu przez stronę, jak również nie ma przeszkód, by w ramach tego

zarzutu wskazał na naruszenie przepisów postępowania godzące w interesy strony przeciwnej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 269/02, z dnia 7 listopada 2006 r., I CSK 224/06, niepubl., z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05, Biul. SN 2006/6/9).

Zgodnie z teorią organów osoby prawnej, opartą na unormowaniu art. 67 § 1 k.p.c. i art. 38 k.c., do podjęcia decyzji i wyrażenia woli osoby prawnej powołane są osoby fizyczne wchodzące w skład jej organu i działanie tych osób traktowane jest jako działanie organu osoby prawnej. Ponieważ osoby prawne dokonują czynności procesowych poprzez organy uprawnione do działania w ich imieniu zachodzi ścisłe powiązanie zdolności procesowej osoby prawnej z posiadaniem takiego organu. Braki w składzie właściwych organów zachodzą zarówno wtedy, gdy skład ten jest niezgodny z ustawą lub statutem, jak i wtedy, gdy strona nie powołanego organu uprawnionego do jej reprezentowania. Ustawodawca określił w art. 70 k.p.c. sposób usunięcia braków, zaś w art. 71 k.p.c. konsekwencje ich niezuzpełnienia, jak również ich nieusuwalności.

Sąd Apelacyjny dostrzegł, że w toku całego postępowania przed Sądem pierwszej instancji powodowa spółka nie posiadała organu upoważnionego do jej reprezentowania i organu tego nie posiadała w dacie wszczęcia postępowania apelacyjnego. W ocenie Sądu drugiej instancji brak ten został usunięty, bowiem pełnomocnik powódki przedłożył postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 6 czerwca 2011 r. w przedmiocie ustanowienia kuratora dla spółki w osobie I. R. oraz kopię uchwały Zgromadzenia Wspólników powołującej na stanowisko Prezesa Zarządu Z. B. Uchwała ta została podjęta w dniu 15 czerwca 2011 r., rozprawa została zamknięta w dniu 20 września 2011 r., zaś wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł w dniu 4 października 2011 r.

Skarżący zarzuca nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji powołując się na brak wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym nowego Prezesa Zarządu Z. B. i zgłoszenie przez spółkę jedynie wpisu kuratora spółki i podnosi, że Z. B. niezwłocznie po jego powołaniu zrezygnował z funkcji, co świadczy o pozorności uchwały, a nadto potwierdzeniem powyższego jest informacja

pełnomocnika powódki o niemożności nawiązania kontaktu z Prezesem Zarządu zawarta w piśmie z dnia 27 września 2011 r.

Argumentom tym nie można odmówić słuszności. Wprowadzenie wpisu członków organu powołanego do reprezentowania osoby prawnej do Krajowego Rejestru Sądowego ma charakter deklaracyjny, a zatem brak takiego wpisu nie może definitywnie przesądzać o braku organu, niemniej okoliczności wskazane przez pozwaną poddają w istotny sposób w wątpliwość istnienie Zarządu powódki w dacie orzekania Sądu drugiej instancji. Brak wpisu oraz treść pisma pełnomocnika powódki z dnia 27 września 2011 r. uprawdopodobnia rezygnację z funkcji Prezesa Zarządu Z. B. Uprawdopodobnia to również treść strony pierwszej jego pisma z dnia 25 stycznia 2012 r. stanowiącego odpowiedź na doręczony odpis apelacji. Pismo to, aczkolwiek zwrócone przez Przewodniczącego Wydziału, zawierało informację, że nie jest on już członkiem zarządu i nie był i nie był już nim w roku 2012. Zważywszy na datę pisma i podkreślenie, że Z. B. nie był członkiem zarządu już w roku 2012 nie można wykluczyć, że rezygnacja nastąpiła w roku 2011 r., a w piśmie został omyłkowo wpisany rok 2012. Dokonanie w Krajowym Rejestrze Sądowym wpisu kuratora nie może sanować tego braku, bowiem kurator wypełnił czynności, do których był powołany. Wszystkie te dane skutecznie poddają w wątpliwość istnienie organu powołanego do reprezentowania powódki w dacie orzekania Sądu drugiej instancji, która to wątpliwość powinna być usunięta przed tym Sądem. Aczkolwiek Sąd Najwyższy może przeprowadzić postępowanie dowodowe w zakresie okoliczności związanych z zarzutem nieważności postępowania, to orzeka na podstawie materiału dowodowego dostępnego w aktach sprawy. Istniejąca poważna wątpliwość co do istnienia organu osoby prawnej w niniejszej sprawie powinna zostać natomiast wyjaśniona za pomocą postępowania dowodowego o znacznie szerszym zakresie.

W tym stanie rzeczy zbędne stało się odniesienie do pozostałych zarzutów prawa procesowego i materialnego, w tym naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 234 k.p.c., art. 244 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. zmierzających do podważenia rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego z uwagi na brak odniesienia się w motywach zaskarżonego wyroku do zarzutu apelacji naruszenia art. 244 § 1 k.p.c. i nie rozważenia, czy dziennik budowy jest dokumentem

urzędowym oraz konsekwencji wpisów w nim dokonanych w postępowaniu dowodowym w procesie cywilnym.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

db